

Projekt w katechezie

Anna Zellma

PROJEKTY UCZNIOWSKIE JAKO JEDNA Z METOD REALIZACJI KATECHEZY

W ostatnim dziesięcioleciu obserwuje się - tak w dydaktyce ogólnej, jak i w dydaktyce katechezy - wzrost zainteresowania aktywizującymi metodami nauczania - uczenia się. Wielu autorów, wśród których są nie tylko katechetycy, ale i katecheci, chętnie dzieli się własnym doświadczeniem w zakresie wykorzystania w toku katechezy różnych metod aktywizujących. ^[1] Brak jest jednak opracowań traktujących o tak istotnych - w kontekście przemian edukacyjnych - projektach uczniowskich. Zagadnienie to wymaga szerszego i pogłębionego studium. Projekty uczniowskie spełniają bowiem ważną rolę w realizacji wychowania integralnego, a w sposób szczególny w nabywaniu przez katechizowanych określonych umiejętności i wdrażaniu do aktywnego, a zarazem samodzielnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym i eklezjalnym.

Chcąc ukazać projekty uczniowskie jako jedną z metod realizacji katechezy, trzeba najpierw wskazać na to, czym są projekty uczniowskie, a następnie omówić fazy realizacji projektów uczniowskich w kształceniu katechetycznym oraz rolę, jaką ma do spełnienia katecheta w toku realizacji projektów uczniowskich. W tym kontekście zostaną ukazane walory zastosowanej w katechezie metody projektów.

I. CZYM SĄ PROJEKTY UCZNIOWSKIE?

"Projekt" w języku polskim jest pojęciem wieloznacznym, którego zakres semantyczny zależy od kontekstu, w jakim występuje. Najczęściej jednak bywa utożsamiany z zamierzonym planem działania, pomysłem, planem, szkicem jakiegoś przedsięwzięcia, dokumentem zawierającym rysunki techniczne, obliczenia, opisy, kosztorysy związane z budową obiektu budowlanego lub urządzenia technicznego. ^[2]

W kontekście edukacyjnym projekty ^[3] stanowią jedną z metod pracy uczniów. Polega ona na uczeniu się i kształtowaniu umiejętności uczniów w toku wykonywania projektu pod dyskretną i animującą opieką nauczyciela. Istotą tej metody jest wykonywanie przez uczniów zadań obejmujących większą część materiału; dotyczy ono celów i sposobów realizacji poszczególnych etapów, terminów ukończenia kolejnych etapów i całości przedsięwzięcia, jakości wykorzystania zasobów oraz wskazania na osoby odpowiedzialne za realizację projektu. ^[4] Innymi słowy, projekty uczniowskie to metoda kształcenia sprowadzająca się do tego, że zespół uczniów samodzielnie inicjuje, planuje i wykonuje pewne przedsięwzięcia oraz dokonuje ich oceny.

Korzystając z tej metody, odchodzi się zasadniczo od nauczania przedmiotowego i systemu klasowo-lekcyjnego i akcentuje potrzebę samodzielnej pracy pozaszkolnej z zastosowaniem najrozmaitszych form pracy grupowej. Grupę realizującą jakiś projekt może tworzyć kilka osób z klasy, jak i wszyscy uczniowie z danej klasy czy szkoły.

Nauczyciel powinien pozostawić uczniom dużą swobodę, tak w samym wyborze i sformułowaniu tematu, jak i w sposobie rozwiązania problemu. W praktyce można, np.

zapropnować uczniom kilka problemów, dając im możliwość swobodnego wyboru jednego z nich. Wykonanie projektu wymaga więc ze strony uczniów samodzielnego i odpowiedzialnego działania, z równoczesnym wykorzystaniem wiedzy z różnych przedmiotów nauczania. Z kolei rola nauczyciela w realizacji projektów uczniowskich polega na dyskretnej animacji, czuwaniu nad prawidłową realizacją programu objętego projektem, udzielaniu pomocy i interweniowaniu, gdy zachodzi taka potrzeba. Nauczyciel opracowuje w formie tzw. kontraktu: założenia zawierające zwykle temat albo obszar zagadnień, w obrębie którego szczegółowa decyzja należy do uczniów; cele, metody pracy, terminy oraz propozycje kryteriów oceny. W toku pracy nad projektem stopniowo powinien pozostawiać uczniom szerszy zakres działania, zachowując jednak dyskretną kontrolę nad wszystkimi czynnościami w grupie. Nauczyciel może także przyjąć rolę jej współuczestnika i pracować nad projektem tak, jak pozostałe osoby, które przynależą do grupy i realizują określony projekt. Jest to z jednej strony okazja do integracji z grupą, z drugiej zaś trzeba pamiętać, że w kontaktach z nauczycielem uczniowie nie potrafią nagle traktować go jako partnera.

Projekty uczniowskie mogą obejmować rozwiązywanie problemów teoretycznych i realizację zadań praktycznych. Najlepiej jednak jeśli punktem wyjścia jest sytuacja problemowa, związana z codzienną egzystencją uczniów. Jakość podjętego projektu warunkuje czasokres jego realizacji. Najczęściej wymagają one dłuższego czasu, np. kilka tygodni, semestr, a nawet rok i zaangażowania grupy uczniów z danej klasy lub z kilku klas, chociaż występują także projekty indywidualne. ^[5]

Tak scharakteryzowane projekty uczniowskie są sposobem realizacji określonych zagadnień. Umożliwiają one rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem wiedzy z różnych dziedzin, dzięki czemu uczniowie nabywają umiejętności w zakresie realizacji zadań interdyscyplinarnych, co ma także istotne znaczenie dla katechezy. Pozwala bowiem na korelowanie zagadnień z różnych dziedzin wiedzy i wdraża uczniów do łączenia nie tylko teorii z praktyką, ale i wiedzy religijnej z życiem codziennym. Ważne jest tu jednak świadome i celowe wkomponowanie tej metody w całość procesu kształcenia katechetycznego, zaplanowanego na dany etap edukacji.

II. FAZY REALIZACJI PROJEKTÓW UCZNIOWSKICH W KSZTAŁCENIU KATECHETYCZNYM ^[6]

Katecheta, zanim przystąpi do organizacji pracy uczniów metodą projektów, powinien zaplanować zagadnienia czy problemy, jakie mają być przedmiotem projektów uczniowskich. ^[7] Dopiero w tym kontekście można przystąpić do stopniowej i systematycznej realizacji projektów. Obejmuje ona siedem kolejnych faz.

Pierwsza z nich polega na zainicjowaniu projektu i wprowadzeniu uczniów do tematu z zasugerowaniem problemów, które wymagają rozwiązania. Uczniowie - zgodnie z założeniami metody projektów - samodzielnie określają temat projektu. Katecheta jedynie inicjuje projekt, np. poprzez: określenie w sposób ogólny merytorycznych ram projektu (wyznaczając jakiś dział programowy lub charakter planowanego przedsięwzięcia), a uczniowie podzieleni na grupy, sami w obrębie tych ram, wybierają szczegółowe zagadnienia; określenie przez katechetę pewnej puli szczegółowych tematów i stworzenie podzielonym na grupy uczniom możliwości wyboru jednego spośród nich; przydzielenie wszystkim grupom do realizacji tego samego tematu (uczniowie w ogóle nie uczestniczą tu w formułowaniu problemu). W celu bardziej świadomego wyboru katecheta może przeprowadzić zajęcia wprowadzające i udostępnić uczniom materiały dostarczające ogólnej wiedzy o danym dziale

programowym. Ważny jest tu zakres przekazanych wiadomości. Nie może ich być zbyt dużo, lecz tylko tyle, ile potrzeba do rozbudzenia w uczniach zainteresowania tematem i sformułowania problemów z nim związanych. Do zadań katechety na tym etapie należy zapoznanie uczniów, a nawet (jeżeli wymaga tego sytuacja uczniów) udostępnienie literatury traktującej o danym zagadnieniu. W pierwszym etapie uczniowie zostają więc poinformowani o tym, że z omawianych zagadnień będą wykonywać projekt, tworzą przy pomocy katechety zespoły i formułują problem. Mogą też zadawać pytania w zakresie wybranego przez nich problemu, który będzie treścią ich projektu

Kolejna, druga faza polega na rozważeniu propozycji tematów. Uczniowie - po wstępnym rozeznaniu w zakresie problematyki związanej z wybranym przez siebie projektem - dokonują w ramach pracy domowej jego opisu projektu.¹⁸¹ Taki opis powinien zawierać szczegółowy temat projektu, cele projektu i przewidywaną formę realizacji oraz prezentacji (np. model, odczyt, wystawa, audycja, inscenizacja, fotomontaż, montaż słowno-muzyczny). Uczniowie powinni przedstawić ten opis katechecie, poddać wspólnej analizie i dokonać wraz z katechetą akceptacji zaproponowanych tematów. Katecheta może tu zasugerować uczniom pewne zmiany.

Po zrealizowaniu fazy pierwszej i drugiej następuje przydzielenie tematów projektu (ustalenie zakresu projektów) i spisanie kontraktu. Jest to trzecia, a zarazem bardzo ważna faza realizacji projektów uczniowskich, której wykonanie należy do katechety. On to właśnie powinien spisać z uczniami kontrakt, zawierający niezbędne dla uczniów - do wykonania pracy (przygotowania i zaprezentowania) - informacje. Każdy kontrakt powinien zawierać temat projektu i jego cele, zadania dla poszczególnych członków grupy, źródła, które trzeba wykorzystać w toku realizacji projektu, terminy konsultacji z nauczycielem, termin prezentacji projektu i możliwe sposoby prezentacji oraz kryteria oceny projektu.

W czwartej fazie ma miejsce wspólne opracowanie planu projektu celem zapewnienia wszelkich środków niezbędnych do jego realizacji. Warto przy tym zwrócić uwagę na takie elementy, jak opisanie problemu, zdefiniowanie celów, propozycję rozwiązań, rozdział zadań w zespole, rozplanowanie działań w czasie i ustalenie kryteriów oceny.

Dopiero po zrealizowaniu czterech, wyżej omówionych faz, następuje wykonanie projektu i raport (sprawozdanie). Faza ta wymaga ze strony uczniów samodzielności, inwencji i inicjatyw. Do zadań katechety należy taka organizacja zajęć, w toku której uczniowie mogą, przynajmniej częściowo, wykonać określone zadania związane z realizacją projektu (np. zainicjowanie projektu, wybór tematu, konsultacje), jak i planowanie pracy domowej, przedmiotem której jest realizacja znacznej części projektu.

Finalny etap pracy uczniów metodą projektów następuje w toku szóstej fazy. Uczniowie muszą tu zaprezentować innym osobom własną interpretację tematu i rozwiązanie podjętego problemu. Wymaga to ze strony uczniów umiejętności wyboru i syntezy informacji, które poznali w toku realizacji projektu. Uczniowie mogą też sami wybrać formę prezentacji,¹⁹¹ przy czym jej podstawowe ramy trzeba określić w kontrakcie.

Końcowa faza metody projektów obejmuje ocenę realizowanego projektu. Nie chodzi tu jednak o samo wystawienie stopni szkolnych, lecz o oszacowanie wartości edukacyjnych zrealizowanych projektów uczniowskich. Ocenie powinno podlegać szereg elementów projektu, np.: wybór tematu i jego ujęcie, realizacja zamierzonych celów, dobór dodatkowych źródeł informacji, korzystanie z nowoczesnych źródeł informacji, pomysłowość, sposób

prezentacji wyników projektu (komunikatywność, wizualność, pomysłowość), raport (układ opracowania, wykorzystanie środków dydaktycznych, ilustracje, brak błędów, poprawność stylistyczna) i przebieg pracy grupy (terminowość wykonywania poszczególnych zadań, podział pracy w grupie, zaangażowanie). W tym celu katecheta może posłużyć się opracowanym przed realizacją projektów arkuszem oceny, w którym wspólnie z uczniami ustali umiejętności, jakie będą podlegały ocenie oraz przydzielili punkty za poszczególne umiejętności.

Opracowując arkusz oceny, trzeba zwrócić uwagę na takie umiejętności uczniów, jak innowacyjność wykonanego projektu, selekcja informacji, przestrzeganie harmonogramu, stopień realizacji zamierzonych celów i wykorzystanie czasu prezentacji projektu. Niemniej istotne są także umiejętności w zakresie współpracy w zespole uczniowskim (np. umiejętność słuchania się nawzajem, rozwiązywania konfliktów, zaangażowania w pracę grupy).

Do procesu oceniania, jak zostało już podkreślone, trzeba zaangażować uczniów. Można to uczynić poprzez włączenie uczniów w ocenę projektów realizowanych przez innych (taką ocenę może realizować cała klasa lub wybrane jury) lub poprzez wskazanie im na konieczność dokonania samooceny projektów. W tym ostatnim przypadku uczniowie powinni poszukiwać odpowiedzi na następujące pytania: Co udało się, a czego nie udało się zrealizować? Dlaczego nie wszystkie cele zostały zrealizowane? Jak przebiegała współpraca w grupie? Co można poprawić w tym zakresie? Jak inni ocenili naszą pracę? Co zrobilibyśmy inaczej, powtarzając cały projekt? Tak realizowana samoocena ma istotne znaczenie dla wszechstronnego rozwoju uczniów. Uczy bowiem stawania w prawdzie, sprzyja kształtowaniu autentyczności oraz odpowiedzialności za podejmowane działania. Wymaga jednak, zwłaszcza na początku - gdy uczniowie dopiero poznają tę metodę i realizują pierwsze projekty - wsparcia ze strony katechety.

III. ROLA KATECHETY W REALIZACJI PROJEKTÓW UCZNIOWSKICH

Praca metodą projektów wymaga ze strony katechety odpowiednich kompetencji. Ważna jest tu: znajomość metody projektów i poszczególnych faz jej realizacji, wiedza interdyscyplinarna, znajomość dynamiki grupy, doświadczenie dydaktyczno-wychowawcze i pozytywne nastawienie wobec innowacji edukacyjnych.

Katecheta, planując zastosowanie metody projektów, powinien najpierw odpowiedzieć na kilka istotnych pytań. Dlaczego chce zastosować metodę projektów uczniowskich? Jakie tematy można zrealizować metodą projektów? W jakim zakresie można podjąć współpracę z innymi wychowawcami (rodzicami, nauczycielami)? Jakie będą to projekty (np. indywidualne czy grupowe)? W jaki sposób trzeba zainicjować projekty? Jakie informacje należy przekazać katechizowanym przed przystąpieniem do wykonywania projektów? Jakie umiejętności zdobędą uczniowie w toku realizacji projektów? W jaki sposób zostanie to sprawdzone? W jakiej formie zostanie zredagowany kontrakt? Jakie treści zostaną zamieszczone w kontrakcie? Jakie są ramy czasowe projektów? Jak będą przebiegały konsultacje (czas, miejsce, sposób)? W jakim zakresie katecheta będzie ingerował w realizację projektów? Jak zostanie opracowany raport (sprawozdanie z wykonanego projektu)? W jakim miejscu, czasie i w jakiej formie zostaną zaprezentowane wyniki projektów? Co i w jaki sposób zostanie poddane ocenie (np. sam projekt, jego prezentacja, nabyte umiejętności, spełnione wymogi programowe)?

Do zadań katechety należy także przygotowanie uczniów do samodzielnego rozwiązywania problemów, które będą pojawiały się w toku realizacji projektów i do współpracy w zespole. W tym celu można wykorzystać organizowanie pracy grupowej w toku katechezy, rozwiązywanie problemów, pracę z książką, zdobywanie i segregowanie informacji, realizowanie wywiadów, gromadzenie literatury. Pomocne mogą okazać się także opracowane przez katechetę - w formie pisemnej - wskazania czy też wykonany "miniporadnik", wspomagający czynności uczniów od momentu planowania projektów, poprzez realizację, aż do ich prezentacji i oceny.

IV. WALORY PROJEKTÓW UCZNIOWSKICH W KATECHEZIE

Metoda projektów uczniowskich, jak wynika z powyższych analiz, odznacza się wieloma istotnymi - z punktu widzenia wszechstronnego rozwoju katechizowanych dzieci i młodzieży - walorami dydaktyczno-wychowawczymi. Umożliwia ona podmiotowe traktowanie każdego ucznia, który staje się partnerem dialogu edukacyjnego i współtwórcą katechezy.

Wielostronne aktywizowanie katechizowanych uczniów, jakie ma miejsce w toku realizacji projektów, pozwala na wspomaganie uczniów w nabywaniu wielu umiejętności związanych z podejmowaniem konkretnych działań w zakresie realizacji projektu (np. z fazą planowania, wykonywania zadań i ich oceną) oraz innych umiejętności o charakterze uniwersalnym (np. umiejętność: formułowania problemów i celów projektu, planowania i organizacji własnej pracy, korzystania z różnych źródeł informacji, redagowania i prezentowania zebranych materiałów w różnych formach). Wszystko to wspiera katechizowanych uczniów w ich twórczym, odpowiedzialnym i innowacyjnym działaniu, a tym samym przygotowuje do życia w społeczeństwie pluralistycznym.

W kontekście katechetycznym istotne jest zwłaszcza nabywanie w toku realizacji projektów umiejętności pracy w zespole, formułowania, wyrażania i argumentowania własnych opinii oraz słuchania opinii wyrażanych przez inne osoby, które współrealizują projekt. Poza tym realizacja projektów uczniowskich umożliwia nabywanie umiejętności w zakresie podejmowania decyzji grupowych, rozwiązywania konfliktów oraz dokonywania bezpośredniej samooceny własnej pracy. Dzięki udziałowi w realizacji projektu katechizowani uczniowie bezpośrednio doświadczają, że czynią postępy w uczeniu się i w nabywaniu umiejętności - tak w aspekcie merytorycznym, jak i społecznym. Sam fakt opracowania określonego projektu czy wytworzenia produktu świadczy o pewnym osiągnięciu. Zbyteczne są więc tu oceny w postaci stopni szkolnych, a jeżeli zachodzi konieczność oceny w takiej formie - to można z procedury oceniania uczynić część projektu (np. katechizowani uczniowie sami debatują nad kryteriami ich oceniania i wspólnie z katechetą dochodzą do pewnych ustaleń, a następnie w toku realizacji projektu dokonują oceny poszczególnych faz działania). [\[10\]](#)

Metoda projektów uczniowskich rozwija także samodzielność i samorządność uczniów oraz przyczynia się do integracji grupy. Niemniej istotne jest tu stymulowanie wszechstronnego rozwoju uczniów (emocjonalnego, poznawczego, motorycznego), stosownie do indywidualnych potrzeb, uzdolnień i zainteresowań katechizowanych z równoczesnym rozwojem myślenia twórczego i wzmacnianiem motywacji poznawczej.

Z tym wiąże się integralnie kolejna - znacząca dla katechezy - właściwość metody projektów uczniowskich, jaką jest stwarzanie każdemu uczniowi równych szans aktywnego uczestnictwa w realizacji projektu. W ten sposób zacierają się różnice pomiędzy uczniami "słabszymi" a "dobrymi".

Realizacja projektów uczniowskich umożliwia katechizowanym uczniom łączenie w spójną całość treści, jakie nabywają w toku kształcenia, realizowanego w ramach innych przedmiotów nauczania szkolnego czy też w toku zajęć pozaszkolnych i krytycznej analizy dostępnych informacji. Wspomaga więc uczniów w nabywaniu umiejętności scalania procesów uczenia się zorganizowanego, planowego, systematycznego z okazjonalnym uczeniem się, jakie ma miejsce w życiu.

Wśród istotnych właściwości metody projektów uczniowskich należy wymienić szeroki zakres jej stosowania, co z kolei implikuje możliwość wykorzystania projektów nie tylko w szkolnym nauczaniu religii, ale i w środowisku parafialnym (np. w toku pracy grup duszpasterskich). Co więcej, w realizację projektów uczniowskich podejmowanych przez dzieci w młodszym wieku szkolnym można zaangażować rodziców. W ten sposób metoda ta stwarza katechecie możliwości do nawiązania współpracy z innymi kręgami środowiska wychowawczego, odpowiedzialnymi za rozwój religijny dzieci i młodzieży.

V. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Na zakończenie warto dokonać pewnych uogólnień i wyprowadzić wnioski podsumowujące zaprezentowaną metodę projektów uczniowskich, którą można realizować w katechezie. I tak z powyższych analiz wynika, że praca metodą projektów uczniowskich pozwala na podejmowanie różnych problemów, na uwzględnianie zainteresowań uczniów i łączenie pracy umysłowej z działalnością praktyczną. Aktywizuje się przy tym uczniów, pomaga w dostrzeganiu przydatności zdobywanych wiadomości i umiejętności oraz tworzy klimat racjonalnej pracy, bazującej na samodzielności i odpowiedzialności uczniów.

Praca metodą projektów uczniowskich może wzbudzać też pewne kontrowersje, np. w tym na ile metoda ta spełnia oczekiwania związane z realizacją programu katechetycznego, czy i w jakim zakresie skuteczne jest uczenie się na podstawie prezentacji projektów wykonywanych przez innych, na ile katechizowani podejmą się wykonania projektu i w zaangażują w jego realizację. Można przyjąć, że rozwiązaniem tych kwestii byłoby opracowanie projektów międzyprzedmiotowych, realizowanych w ramach kilku przedmiotów nauczania szkolnego. Wymaga to jednak współpracy katechetów z innymi nauczycielami - tak w toku opracowania tematów projektów, jak i w poszczególnych fazach ich realizacji.

Uzasadnione wydaje się stwierdzenie, że ilość i różnorodność nabytych w toku realizacji projektów wiadomości i umiejętności uczniów będzie bardziej ugruntowana i zgodna z zainteresowaniami niż przy stosowaniu tradycyjnych metod nauczania - uczenia się. W toku realizacji projektów katechizowani muszą bowiem ustrukturyzować wiedzę tak, by spełniała ona wymogi końcowej prezentacji.

Realizacja kształcenia katechetycznego za pośrednictwem metody projektów wymaga jednak rozwiązania wielu problemów organizacyjnych. Konieczne jest tu wypracowanie procedur w zakresie przygotowania, realizowania i podsumowania projektów (np. czas i sposób zainicjowania projektów, podział na grupy, analiza proponowanych tematów, opracowanie wzoru kontraktu, zredagowanie struktury raportu, zaplanowanie możliwych do przyjęcia sposobów konsultacji i prezentacji projektów). Dodatkowym problemem może okazać się czas, jaki uczniowie muszą poświęcić na wykonanie projektów.

Katecheta, podejmując się realizacji tematów i rozwiązywania problemów przez projekty uczniowskie, powinien wypracować swoje własne procedury pracy tą metodą. Stąd też

opisane wyżej elementy konstytuujące projekty uczniowskie wymagają adaptacji do poszczególnych grup katechizowanych uczniów i do warunków społeczno-kulturowych, w jakich ma miejsce proces katechetyczny. Ważne jest tu, by w każdej fazie realizacji projektów była zachowana wierność Bogu i człowiekowi.

Anna Zellma - dr katechetyki, wykładowca na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

---

¹ Lektura miesięcznika "Katecheta" wskazuje, że w tym periodyku chętnie podejmuje się refleksję na temat wykorzystania metod aktywizujących w katechezie. Większość z propozycji metodycznych zamieszczana jest w dziale "Metody aktywizujące - relacje i scenariusze".

² M. Szymczak, *Słownik języka polskiego*, Warszawa 1995, s. 933; (red.), J. Tokarski *Słownik wyrazów obcych*, Warszawa 1980, s. 604.

³ Nazwa projektu w zastosowaniu do procesów nauczania-uczenia pojawiła się po raz pierwszy w amerykańskich czasopismach na początku XX wieku i oznaczała pewne zamierzenia w zakresie nauczania pracy ręcznej w szkołach ogólnokształcących. Stopniowo zaczęto ją stosować w kształceniu rolniczym i przemysłowym - w celu wytwarzania nowych dóbr i praktycznego zastosowania poznanej przez uczniów wiedzy. Nową jakość metoda ta zyskała w ujęciu J. Dewey'a, W. H. Klipatricka i J.A. Stevensona, którzy zaproponowali zerwanie z przedmiotowym układem treści kształcenia i koncentrację nauki z różnych dziedzin wiedzy wokół zadań praktycznych i ćwiczeń tematycznych często wybieranych przez samych uczniów, zgodnie z odpowiadającymi im zainteresowaniami, nawiązującymi do realnych sytuacji życiowych. Szerzej na ten temat zob.: J. Dewey, *Jak myślimy*, Lwów-Warszawa 1935; T.W. Nowacki, *O metodzie projektów*, Warszawa 1999; M. S. Szymański, *O metodzie projektów. Z historii, teorii i praktyki pewnej metody kształcenia*, Warszawa 2000.

⁴ A. Brejnak, *Metoda projektów w kształceniu zawodowym*, Warszawa 1999, s. 6.

⁵ E. Goźlińska, *Czy metoda projektu, to metoda wiodąca w zreformowanej szkole?*, "Szkoła Zawodowa", nr 5/1999, s. 35.

⁶ Opracowując to zagadnienie, wykorzystano zarówno cytowane już w niniejszym artykule opracowania traktujące o metodzie projektów realizowanej w toku nauczania przedmiotów humanistycznych i zawodowych, jak też: L.I. Bell, *Doing your research project. A guide for first-time researches in education and social science*, Buckingham-Philadelphia 1993; E. Goźlińska, *Metoda projektów*, w: *Reforma kształcenia zawodowego. Pakiet edukacyjny dla nadzoru pedagogicznego, dyrektorów i nauczycieli*, Warszawa 1997; J. Królikowski, *Projekt edukacyjny - materiały dla zespołów międzyprzedmiotowych*, Warszawa 2000; A. Mikina, *Jak wykonywać zadania metodą projektów*, Warszawa 1997; *Pakiet edukacyjny Europa na co dzień*, Warszawa 1997; J. Śmigielski, *Metoda projektów w edukacji*, "Edukacja Medialna", 2/2001, s. 46-49; G. Uhman, *Metoda projektów w średniej szkole zawodowej*, Warszawa 1999.

⁷ Przedmiotem projektów uczniowskich realizowanych w kształceniu katechetycznym mogą być, np. *Rozwój współczesnej techniki i jej wpływ na życie religijne; Architektura wnętrza Kościoła w nowym tysiącleciu; Mój pomysł na chrześcijańskie życie.*

⁸ Warto przy tym zachęcić uczniów do tego, by każda osoba z grupy zgłosiła propozycje odnośnie od rozwiązania problemu, które następnie zostaną poddane ocenie przez grupę, co z kolei umożliwi wybór najlepszej z nich, uwzględniającej realność, możliwości grupy (psychofizyczne i finansowe), osiągnięcie spodziewanych rezultatów i atrakcyjność.

⁹ Wśród form prezentacji wyników projektu na uwagę zasługuje zorganizowana w domu parafialnym czy w szkole wystawa prac wykonanych przez katechizowanych uczniów z załączonym do nich komentarzem. Można także opracować folder, broszurkę, przygotować inscenizację i krótki film wideo. Tego rodzaju prezentacje warto wkomponować w strukturę rekolekcji szkolnych, uwzględnić w programie odpustu parafialnego, spotkań z rodzicami czy otwartych drzwi szkoły.

¹⁰ Zdaniem zwolenników projektów uczniowskich jedynie takie ocenianie projektów jest uzasadnione. Przedmiotem oceny jest bowiem nie tyle produkt końcowy, ile jakość działania uczniów w trakcie wspólnego wytwarzania przez nich tego produktu. Zob. szerzej na ten temat: M. S. Szymański, *O metodzie projektów...*, dz. cyt., s. 69-70.